«..πρώτον ο τίτλος είναι ελαφρά παρελκυστικός, διότι δεν αναφέρεσαι μόνον στο προσφυγικό και δεύτερο και σημαντικότερο: ούτε δυο λόγια για το ίδρυμα;»

αναφώνησε ο Βενιαμίν με αντίστοιχο ύφος, ως κριτική για το εδώ φιλοξενούμενο κείμενο περί **Σάμου** .

Τη ανάγκην, φιλοτιμίαν ποιούμενος λοιπόν, επανέρχομαι, προκειμένου να μεταφέρω με περισσότερες από δυο λέξεις, αυτό που νιώθω, που αντιλαμβάνομαι ότι πρεσβεύει το ίδρυμα Schwarz και ειδικότερα οι δραστηριότητες του στο νησί.

Κατ' αρχάς στεγάζεται για πέμπτη χρόνια στους χώρους παλιού ξενοδοχειακού συγκροτήματος, στο Πυθαγόρειο. Το οποίο παρατημένο κατέρρεε. Κτισμένο πάνω στο κύμα, την περίοδο της δικτατορίας, ήταν για χρόνια εγκαταλελειμμένο.

Απαιτήθηκαν μερικές εκατοντάδες χιλιάδων ευρώ προκειμένου να συμμορφωθεί κατά το ήμισυ, αφού ο πρώτος όροφος αποφασίστηκε να μην αξιοποιηθεί.

Δυο Ελληνίδες που δεν κατοικούν πια στην Ελλάδα, προσφέρουν βήμα στη νέα ελληνική τέχνη και φέτος ειδικά, σε καλλιτέχνες που έχουν αφιερωθεί στο θέμα της μετανάστευσης.

Σε καλλιτέχνες που αντιμετωπίζουν το φαινόμενο χωρίς καιροσκοπισμό, δίχως την δήθεν ουμανιστική μελοδραματική ματιά, μα με γνήσια, ανιδιοτελή ευαισθησία.

Επί του θέματος τοποθετείται η Κατερίνα Γρέγου, κάνει λόγο για τον όρο poornography, δηλαδή τη συμπάθεια για τον «καημένο και κακότυχο μετανάστη» και τον εύπεπτο τρόπο που χρησιμοποιούν τα mass media. Καταθέτει:

«Επιστρατεύοντας διάφορες μεθόδους, από τον ακτιβισμό και την απευθείας δράση ως την ποιητική και τη μεταφορά, οι δημιουργοί της έκθεσης στοχάζονται γύρω από τα θέματα του εκτοπισμού και του βιώματος της έλλειψης πατρίδας, της διαρκούς ανασφάλειας, της διασποράς και της υπαρξιακής εκκρεμότητας. Η δουλειά που εκθέτουν είναι αποτέλεσμα μακρόχρονης και εις βάθος έρευνας, επί τόπου εμπλοκής και εμπειρίας από πρώτο χέρι.»

Τούτη η δραστηριότητα φιλοδοξεί να ξεχωρίζει για διάφορους λόγους. Διότι οποιαδήποτε πράττει στο ακριτικό νησί του Ανατολικού Αιγαίου, γίνεται με ιδιωτική πρωτοβουλία και αντίστοιχη χρηματοδότηση. Εκεί και έτσι προσφέρεται βήμα σε νέους ταλαντούχους ανθρώπους. Προσπαθεί επίσης να εδραιωθεί, χωρίς εξεζητημένη διαφήμιση, δίχως λαϊκίστικη προβολή και τα συμπαρομαρτούντα.

Στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, μοιραία, οι ντόπιοι, αλλά και οι Έλληνες γενικότερα, έχουν θορυβηθεί με το προσφυγικό, καθώς διαπιστώνουν ότι δρα αρνητικά, στις τουριστικές, κυρίως, δουλείες τους, ειδικά στην μακρά περίοδο κρίσης που βιώνουμε. Υπάρχουν συνεπώς και αντίθετες απόψεις:

- *«Εδώ εμείς δοκιμαζόμαστε και εσείς κάνετε εκθέσεις για τους πρόσφυγες;»* μπορεί να λεχθεί. Κι αυτό είναι ένα επιχείρημα.

Υπάρχουν όμως και δεύτερες σκάψεις. Όπως, ότι αυτή η πρωτοβουλία μπορεί εξίσου να τους βοηθήσει, ή μακροπρόθεμα ενδεχομένως και περισσότερο.
Αποτελεί εν δυνάμει μια ξεχωριστή, μια διαφορετική προβολή για το νησί. Πολύ καλύτερη από τα all inclusive ξενοδοχεία. Διότι καταφθάνουν καλεσμένοι και επισκέπτες του ιδρύματος άλλου επιπέδου, που ούτε γνώριζαν ότι υπήρχε Σάμος.

Ας αναφερθεί, π.χ. ότι φέτος θα εκθέσουν οι Diller Scofidio + Renfro, ένα απ' τα καλύτερα

αρχιτεκτονικά γραφεία της Νέας Υόρκης, σε συνεργασία με το Fondation Cartier από το Παρίσι.

Η αγωνία που νιώθουν οι μαγαζάτορες γίνεται αντιληπτή. Είναι δεδομένο, ότι φέτος δεν θα έρθει ο μεσήλικας τουρίστας από κάποια επαρχία της κεντρικής Ευρώπης, που θα έτρωγε στα τραπέζια τους και θα κοιμόταν στα κρεβάτια τους. Μα αν θέλουμε να ήμαστε αυστηροί και δίκαιοι, θα πρέπει να κάποια στιγμή να αντιληφθούμε την λεπτή γραμμή που διαχωρίζει την φιλοξενία από την δουλοπρέπεια. Άλλο μέγεθος η πελατεία, άλλο η φιλία.

Στον αντίποδα, το ίδρυμα, έχει καταβάλει το κόστος για την αποπεράτωση του αρχαιολογικού μουσείου, ολοκληρώνοντας έτσι τη τριλογία και τώρα πιά, το Πυθαγόρειο διαθέτει αρχαιολογικό, βυζαντινό και μουσείο σύγχρονης τέχνης. Ταυτόχρονα, δίνει την ευκαιρία σε 20άρηδες που επιθυμούν να γίνουν επιμελητές εκθέσεων, να εργαστούν για δυο μήνες, σε ένα περιβάλλον ενδιαφέρον, γεγονός ευχάριστο στις μέρες των καλοκαιριών της Ελλάδας της ύφεσης!

Να αναφερθεί ασφαλώς και το πρόγραμμα υποτροφιών (curatorial fellowship), το οποίο διοργανώνει φεστιβάλ μουσικής (φέτις με 17 νέους μουσικούς κάθε, σχεδόν, εθνικότητας), ενώ παράλληλα, στηρίζει σπουδές μουσικής Ελλήνων στο εξωτερικό, αναστηλώνει το αρχαίο θέατρο, συνεισφέρει στους πολιτιστικούς συλλόγους του Πυθαγορείου και της χώρας που υποφέρουν οικονομικά.

Επιπροσθέτως για κάθε έργο που πραγματοποιεί το ίδρυμα στη Σάμο (και δεν είναι λίγα), απασχολούνται ντόπιοι μαραγκοί, ελαιοχρωματιστές, ηλεκτρολόγοι, σιδεράδες, υδραυλικοί, τεχνίτες κάθε είδους, από κάθε γωνιά του νησιού, με υλικά που προμηθεύονται από την τοπική αγορά.

εδώ